

Чем көнүр

Әдебиет — ардың ісі

РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ӘДЕБИЕТ, МӘДЕНИЕТ ЖӘНЕ ӨНЕР ГАЗЕТИ

Газет 2010 жылдың 19 наурызынан шыға бастады

www.ush-konyr.kz

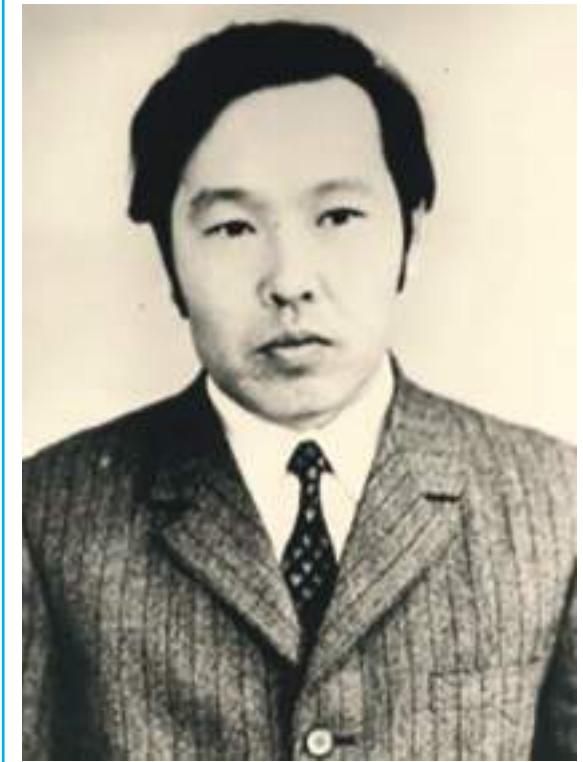
№2 (521) 15 қаңтар 2021 жыл

Адам баласы дүниеге патриот болып келмейді.
Человек не рождается патриотом.
ҚР Президенті Қасым-Жомарт Тоқаев
«Тәуелсіздік бәрінен қымбат»
мақаласынан

Тәуелсіздік – киелі үфым.
«Тәуелсіздік бәрінен қымбат»
деп тұған халқына келелі ой
қозғар кесек мақала арнауы – Ел
Президентінің перзенттік, азаматтық
парызы. Парыз. Мағынасы телегей
терең үфым. Перзенттік парыз.
Азаматтық парыз... Өз тұсында
казақ әдебиетінің абызы, классик
жазушы Әбдіжәміл Нурпейісов
ақсақал экологиялық проблеманы
көтерген «Сең» туындысының орыс
тіліне аударып, шығарма лайықты
атап беруде ойланып-толғанып,
ұзағырақ жүріп қалады. Кейін
«Парыз» («Долг») деп ат беріп,
айдар таққанда, ел азаматтары «О»,
бұл іспетті проблеманы көркем
әдебиетте көтере білу – нағыз
азаматтық парыз емес не!» деп қол
соққаны белгілі. Ендеше, Мемлекет
басшысының, өмірлік тәжірбесін
ұланғайрып Елтүнде анықтады.
Ақсақал ардагер ағаларымыздың
бүгінгі жаңа үрпақта Тәуелсіздік
құндылықтарының тәғылымы
турасында ой өрүі – парыз іс.

СҮЙІНШІ !!!

Құрметті оқырмандар!

Жұмекен Сабыреденұлы НӘЖІМЕДЕНОВ 1935 жылғы 28 қарашада Атырау облысы, Құрманғазы ауданы, Қошалақ құмының Ашақ деген жерінде дүниеге келді.

1954 жылы Нұржая кеңесіне қарасты Ленин атындағы орта мектептің бітіргенен кейін 1954-55 ж.ж. «Жас қайрат» сегізжылдық мектебінде қазақ тілі мен әдебиеттін сабак берді. 1955-56 ж.ж. Қарағандыдағы № 33/34 шахтада комбайндердің көмекшісі болып істеді. 1956-59 ж.ж. Құрманғазы атындағы Алматы консерваториясының халық асплатар болімінде (домбырадан) дәріс алды. 1959-65 ж.ж. «Жазушы» баспасында редактор, 1965-66 ж.ж. «Лениншіл жас» газетінің әдебиет және өнер бөлімінің меншерушісі, 1966-71 ж.ж. Қазақстан Жазушылар Одағында әдеби кеңесші болып қызмет атқарды.

1971-73 ж.ж. Москва қаласындағы М. Горький атындағы әдебиет институты жаңындағы Жоғарғы әдеби курстың бітірді. 1974-78 ж.ж. Қазақ Мемлекеттік кітап саудасы жөніндегі комитеттіңде редактор, 1978-83 ж.ж. «Мектеп» баспасының тарих және география белгілінің мәңгерушісі болып жұмыс істеді.

Қазақтың қорнекті ақыны, республика әнұранының авторларының бірі Жұмекен НӘЖІМЕДЕНОВТІң 85 жылдығына орай «ЖҰМЕКЕН» атты әдеби-танымдық журналшығаруатында Қазақстан Республикасы Ақпарат және Қоғамдық даму министрлігі мәрзінді баспасөз басылымын, ақпарат агенттігін және жөнілік басылымды есептес қою туралы қылымдастырылған берілген күнде 12.01.2021 ж.) шешім шығарды.

Бүгіл республика оқырмандарын жаңа «ЖҰМЕКЕН» атындағы әдеби-таным журналының түнгіш дүниеге келуімен құттықтаймыз! Журналдың құрылтайшысы «Болат медиа» мекемесі.

Журналдың бас редакторы: филология ғылымдарының докторы Х. Досмұхамедов атындағы Атырау универсitetінің профессоры Қадыр Өтегенұлы ЖУСІП.

ТӘУЕЛСІЗДІК ҚҰНДЫЛЫҚТАРЫНЫҢ ТАҒЫЛЫМЫ

Ел Президентінің «Тәуелсіздік бәрінен қымбат» атты мақаласы «Бағдар мен белес», «Таным мен тағылым», «Қоғам мен құндылық», «Ұлағат пен ұстаным» секілді төрт белімнен тұрады. Мақала мазмұнына дәндеп енбестен бүрнін, «бағдар», «белес», «таным», «тағылым», «қоғам», «құндылық», «ұлағат», «ұстаным» ұғымдарына үндейіші. Ұлттық менталитеттің тән үғымдар, ұлттық межелер. Атапан үғымдар астарына бойлай келе, оны қастерлі Тәуелсіздігіміздің 30 жылдығынен байланыстырайғызы. Ойланпаптап қоймайды. Шынында да, қастерлі Тәуелсіздігіміздің 30 жылдығында үстінан басты бағдарымыз қандай болды? Қандай белес-асулардан ете алдық? От пен судан откен өткеліміздің танымында, тағылымы қандай? Қоғам қалай дамуда? Ұлттық қазақ құндылықтарымыздың аяқ-асты еттік пе, әлде құнын ескере, алай білдік пе? Оттың жылдың ұлағатынде? Қоғам мен құндылықтың, моральдық-психологиялық қасиеттерінде? Қоғамдық қызметтінен, өмірге қозқарасынан білдіру арқылы қөрінетін ішік қағидасы дер едік. Жеке тұлғаның өзіндік өмірлік ұстанымы оның қоғамға, қоғамдық, байлықта тән қозқарас-пікірлерінен, іс-әрекеттінен, қоғамдық қызметтінен, өмірге қозқарасынан біліпінек. Адамның өмірлік белсенді ұстанымын енбек үрдісінде ғана айқындалып, шындала бекі түспек. Айналын келгенде еліміздің мемлекеттің ретіндегі басты ұстанымы жеке азamat тұлғаларының азаматтық, адамзаттық, ұстанымдарынан ербі дамымақ.

Қазақстан Республикасы Президенті Қасым-Жомарт Тоқаев қастерлі Тәуелсіздігіміздің 30 жылдың қайта жаңырылған қазақ мемлекеттігінің, ата-бабаларымыз аңаған азаттықтың түфіры нығай түсінен әйгілітін мәңдердің белес, көптеген халықтарға тән қындығы мен

қуанышы, дағдарысы мен дамуы алмасқан тұтас дәүірге балайды. Президент мақаласында еліміздің әрбір салыны азаматтың «Отыз жылда біз қандай жетістіктерге жеттік?», «Келер ұлағақа қандай елді аманаттайдыз?», «Мемлекеттің ыншайта ғана түсінілген тағы не істейміз?» тұрғысындағы сауалдар топғандырылған айта келе, азаттықтың алғашқы онжылдықы жаңа Қазақстанның іреттесін қалау кезеңі, екінші онжылдық – Қазақ елінің көрекесін көңеуітін көзекін, үшінші онжылдық шаңырағымыздың биіктеп, есіп-өркендер, мереілі мемлекетке айналымыз, ал тертішін онжылдық міндетті – қуатты елдің иесі және кемел халық болу деп пайызындағы ойға қонымыдас. Ақыннан - осы уш онжылдықта атқарылған елдің істердің комақтылығы. Мәселен, алғашқы онжылдықта Ата заңымыздың қабылдануы, ел аумағының ядролық қарудан толық тазартылуы, Елордамызды Арқда төсіне қөшіріміз, жастарымыздың әлемнің мәндайлайды оку орындарында білім ала бастаудың өзі неге тұрады? Қысқасы, осы іспетті ілгі де ізгі істердің нәтижесінде ел еңесі тіктеліп, ұлттық рухымыз бір көтеріліп қалғаны айдай анық. Екінші онжылдықта «Медени мұрақ бағдарламасын жүзеге асырып, тарихызды түгендеді өз қолымыза алуымыз, елімізге шет елден қомақты инвестиция тартуымыз. Есілдің жағасында бой көтерген енсегі елордамыздың ұлттық идеямызға айналып, тұрғын үй құрылышының бүрнен соңы болмаған қарқынмен дамуы көніл қуантады. Ал үшінші онжылдықта «Қазақстан – 2050» стратегиясын қабылдап, озық дамыған отыз елдің қатарына қосылуы мәжелейтіміз, «100 нақты қадам» секілді ауқымды бағдарламаны жүзеге асыруымыз, нәтижеде саяси және экономикалық реформалармен қатар халық қолдауына ие болған рухани жаңырыуга баса мән беруіміз оймызды серпілтіп, боймызды біліктедеді.

Жалғасы 7-бетте

Н.БАЙҒАНИН АТЫНДАГЫ
ОБЛАСТЫҚ БАЛАЛАР
КІТАПХАНАСЫНА 60 ЖЫЛ

Ақсудан қанат
қаққандар

Алла
Деген
Адам

КҮЙ
ПАДІШАСЫ
(поэма)

2-бет

2-бет

3-бет

4-5-беттер

«Ең ажырамас достық – жастық шақта басталған ажырамас әрі аса сүйікті достық» дейді халық даналығы. Рас сөз! Біздің де аса адал әрі ажырамас достығымыз өткен ғасырдың 88-жылдары КазГУ қалашығында басталып еді. Содан бері де сынаптай сырғып 32 жыл өте шығыпты. Қазіргі Әл-Фараби атындағы қасиетті қара шаңырақтың журналистика факультетіне талантты да талапты 50 жас талапкерлер оқуға түсті. Солардың бірінші тобында – мектепті биыл ғана бітірген уыздай жас өрендер де, ал екінші тобында – әскерге барып келген және өндіріс орындары мен колхоз-совхозда бір-екі жыл еңбек етіп, ойдан бұрын қой бағып келгендер. Туласын айтқанда, жыланның аяғын көргендеген мен диірменге салсаң да бүтін шығатын қызы-жігіттер. Біз – сол екінші топтың өкіліміз де, ал біздің кейіпкеріміз – Ерлан Қуандық – алғашқы топтың өрені.

АЛЛА ДЕГЕН АДАМ

Өнерді емес, өмірді әбден танып қалған сақа жігіттердің қасында жүргендіктен бе, әйтеүір аузынан ана сүті кете қойылаған өрендер студенттік өмірге тез бейімделіп алды. Сабак үлгерімдері жақсы. Қабырға газеті де үақытын шығып тұрады. Мұхамеджан Сералин атындағы әдеби бірлестіктің жынындары да №5 жатақханада үнемі қызықты өтеді. Үстаздардың да, сақа жігіттердің де айтқандарын екі етпейді. Қашанда ағалап, жағалап жүргендері.

«Лікенде сен сыйласаң,
Кіші сені сыйлады.
Кіші сені сыйласа,
Кісі сені сыйлады, –

деген қағиданы өте жақса менгеріп алғандары байқалады. Сонымен бірге оқу ордасында етіп тұратын түрлі мәдени іс-шараларға белсене араласады. Тіпті өзіміздің қара шаңырақтағы филология факультеті мен Қызыл-Дің кілең қыздардан тұратын студенттерімен сыйласқа түсіп, біздің курс топ жардады. Сол кезде үстаздар қауымы да, жоғары курс студенттері де: «Журналистика сен түр, мен атайды» деген миқты курс келді» деп қуанды. Соның берінде Ерлан Қуандық ерекше көзге түсіп жүрді. Өйткені ол – сегіз кырлы, бір сырлы әмбебап жігіттердің бірі. Шаршы топта сез бастап, сөйлей де алады. Ел-жүртты тамсантып, ән де салады. Дүйім халықты тебірентіл, терме де айтады. Кез келген спорттық сыйласын пен дүбірлі додаларға салып жіберсөзі, дара шауып, байғені қаныңғасына байлан қытады. Осы қасиеттердің бәрі бір адамның бойына қалай сыйды екен? Оны кетеріп жүргіш адамға үлкен сабыр мен салмақ қажет. Ал бұл құндылықтар – Ерланның болмысын тән қасиет.

1988 – 1993 жылдар аралығында мен шаршы топқа шығып сөз бастады, той басқардым. Маған асабалықтың қыр-сырын үртепті, батасын берген – Шоқан Шөкес. Ал Шоқанға кезінде Алматыда атақты асаба болған Диқан Әбдулев баріп кеткен екен. Ал мен бұл қызметті өзімнен кейін оқыған Серік Әбдуалиевке тапсырып кеттім. Бұл – журналистің жазылмаған жеті жарғысындей болған үрдіс еді.

Мынау біздің Канадада
Дайындастын тамадаға
Факультет бар «Оttama».
Оттамасаң, оттама!
Бір сөйлесең тоқтама.
Артық кетсем егер де,
Сотқа берің, соттама! –

деп өлеңдететін кезең еді ол! Осы бір төрт қатар өлеңдегі жүрфактан шыққан төрт тамада төрт тарапта жүріп, ез жандарынан шығарғандай жатқа соғатын. Сондағы айтайын дегенім, кей тойларға Ерлан Айттарды, кейде Серік Әбдуалиевті, тағы бірде Ерлан Қуандықты ертіп баратынмын. Олар бет ашады, қажет болса, ән салады, терме айтады, тіпті кейде би де билетіп жібереді. Әйтегір, көшілік қауымды жалықтырмайды. Өйткені ол кезде музика, техника жағы тапши болатын. Анысамбль шақыруға көбісінің

құрдастарының алды бол, №7 әлбі Жангелдин атындағы мектепті үздік бітірді. Осы орайда айта кететін бір жайт, Жұнісбай Қуандықовтың әулетінде үш үл, үш қызы болса, соның біреуі күміс, қалғаны мектепті алтын медалмен бітірген. Сондықтан да дүйім халық, мұқым ел Қуандықовтар әулетін «Медалисттер отбасы» деп атап кеткен. Осыған қарал-ақ Жұнісбай ажай мен Несібелі аナンың берген талім-тарбиесін, парасатпаймын бағамдай беріліз. Бұл – жоғарыда айтқан сөзіміздің айғағы.

«Алла деген – азбас! Тоба деген – тозбас!» деген тәмсіл бар ел аузында. Сол айтқандай, Ерлан Қуандық – аузынан Алласы да, тобасы да түспеген атпал азamat, асыл адам. Бес уақыт намазын қаза қылмай, жыл сайын оразасын үстап келе жатқанына талай жылдың жуэі болды. Біреудің ала жібін атпал, біреуге артық аузы сез айтқан пенде емес. Адамзат баласына жақсылық жасамаса, жамандық жасау қолынан келмейді. «Акенің баласы – адамның дүшпәні. Адамның баласы – бауырың» деген хакім Абайдың қағидасын үстанған жан.

«Ағасы бардың жағасы бар, Інісі бардың тынысы бар» демекші, Ерланның алдында Қалдарбектей ағасы, артында Еркебұландай інісі бар. Қалдарбек – Ерланның ағасы болғанымен, менен бір жас кіші. КазГУ-де қатар оқыдық. Ол зан факультетін бітірді. Студент кезінде біздің жатақханаға жиі келіп тұратын. Кейін Түркістан қаласындағы Қожа Ахмет Ясаяу атындағы қазақ-турік университетінде сабак берді. Қазір «Нархоз» университетінің профессоры, заңғылымдарының кандидаты. Ал Еркебулан – Ұлттық қауіпсіздік комитеттің сардары. Соған қарамастан әдебиет пен өнерге жақын, аздал ақындығы да бар. Бұл – өнерге бір табан жақын отбасының әсер-ықапы болса керек.

Жоғарыда Қуандықұлы Жұнісбай әулетінде үш қызыдан барын айттық. Олардың бәрі – әкеден ақыл, анадан мейір көріп есken Ерланның қарындастары. Ботагөз ҚазГУ-дің тарих факультетін бітірді. Одан кейінгі Айғул де, Нұргүл де – жоғары білімді. Үшінде әркемелі де берекелі отбасы үйтікшілары. Алды үл-қызыданың үйлендіріп, немере сүйді.

«Не сөйлейтініді біл, кімге сөйлейтініді біл, қай жерде сөйлейтініді біл, қай кезде сөйлейтініді біл, қалай сөйлейтініді біл» деген екен Бөлтірік шешен. Бұл ізгі қасиеттердің әмір мектебінен откен адамға байында сіцире алады. Ал Ерлан Жұнісбайұлы – сол Әмір академиясының терең ілімін үздік менгерген азamat! Соның арқасында ол «Арыс ақиқаты» газетінде, Арыс қаласы әкімі аппаратында, Арыс желілік ішкі істер бөлімінде, Қаржы полициясында, Ішкі істер министрлігінің Медиа-орталығында, «Полиция. ҚЗ», «Наркостоп» журналдарында. «Оңтүстік Қазақстан», «Теміржолшы» газеттерінде абыройлы қызметтің атқарды. Қазір де 31-арнада Шымкент қаласы мен Түркістан облысынан түткілді мәселеінің он шешіліүне ықпал етіп, елдің алеуметтік жағдайының жақсыруына ерен еңбек сіциріп келеді. Сондай-ақ Ерлан сол өзі қызметтің атқарған орындардың барлығынан тиісті атақ-дәреже мен марапаттардың бәрін алды. Қысқасы, қарғыс емес, алғыс арқалады.

Атап айттар болсақ, ол: «ҚР ПМ-нің үздігі», «Қазақстан полициясына 25 жыл», «Ерен еңбегі үшін», «Қазығұрт ауданына 90 жыл», «Қажымұқан Мұхайтпасовасы 140 жыл», «Қожа Ахмет Яссайи», Қазақстан мәслихат қатышылар қауымдастырының мерекелік медалі мен төсбелгілерінің иегері. Оңтүстік Қазақстан облысы мен Туркістан облысы маслихатының құрмет грамотасымен, сондай-ақ көптеген дәпартамент, басқарма басшыларының диплом және алғыс хаттарымен марапатталған.

Сонымен қатар «Адастырмас арман», «Теренге тартқан тамырлар», «Тектилік» атты кітаптардың, мындаған телесюжет, жүзден астам мақала, сұхбат, очерк және ондаған деректі фильмдердің авторы. Қазақстан Журналистер одағының мүшесі.

«Алты үл тұған ананы, ханым десе болады» демекші, Ерланның үйіндегі Роза келіп осы «Ханым» деген атқа обден лайық. Ол Ерланға адап да асыл жар бола жүріп, оған алтын асықтайды екі үл, күміс қасықтай төрт қызы тауып берді. Сейтіп «Күміс алқа» иегері атанды. «Ұлың үйленсе – ырысың, қызың орын тапса – өрсің» дегемі жатам қазақ? Сол айтқандай, қазір Ерлан мен Роза үлкен үлден үйлендіріп, екі қызың құтты жеріне қондырыді. Олардан төрт немере сүйіл отыр. 2013 жылы күрстастардың жиырма жылдың басқосында Ерлан «Көп балалы ақе» аттылымы бойынша марапатқа ие болған еді. Ол марапатты өз қолыммен табыстағаным әлі есте. Енді немере жағынан да сондай жүлделерге ие бола берсін!

«Адамды көрікті ететін – жүзі. Жүзді сулу ететін – көзі. Десек те, адамды адам ететін – аузынан шығатын сөзі» дейді хазіреті Мәулюна Руми. Осы сөзді Ерланға бағышталған айтсақ еш қателеспейміз. Өйткені Ерланның жуэі де, көзі де, сөзі де, әзі де сұлу. Мінезі – көркем. Ал енді осындағы жақыс қасиеттердің бойына жинап, оған да түсірмей жүрген адамдар өте аз. Солардың бірі де бірегей – Ерлан Жұнісбайұлы. Алла осы тұра жолынан адастырмай!

«Құданы Құдай қосады. Досты періште қосады» дейді қазақ. Бүкіл бір күрсті адап деген Еткен Аллаға мын да тәуба айтамыз! «Достық қуанышты екі есе көбейтіл, қайғының жартысын азаттады» деген де тамсіл бар. Енде, достар арасында ортақтасатын қуанышымыз көп, ал қайымыз жоқ болсын!

«Елүінде – ердана деген сөз бар ел аузында. Ерлан сол елге ес болатын, аға болатын, қажет болса жаға болатын жасқа келді. Сол мерейлі жасы құтты да қайырыл болсын! Алла Тағала екі дүниенің нығметін наспін етсін! Бар да нар бол, бауырым!

Ермакан ШАЙХҰЛЫ,
Қазақстан Жазушылар және
Журналистер одағының мүшесі.
«Алтын қалам» сыйлығының лауреаты

Айгүл Үлкенбаеваға арналады!

Екінші таралы

КҮЙ

Күй бір шекіз жайылғандай көлемеге,
Кіналасың сыйғыза алмай өлеңге.
Оның шалқар мұхитында жүзгендер
Үңіледі көз жеткісіз теренге.

Шыяратын қиялынды қекке алып,
Қиянында қалықтайсың мактансып.
Саздың сиқыр іірімдері төгілген
Апарады жаймашақ бақа алып.

Ертең елін жүргендейсін арапал,
Мелодия маржандарын саралап.
Қайсың бірін таңдарында білмейсін,
Әрқайсың таңғаларлық бағалы-ақ!

Бар ма пенде қасиетін өлшеген,
Бір ғажайып толқындарда тәсеселем.
Тыңдағанға қозғала ма шер-шемен,
Куанышқа батасың ба белшеден?!

Жаныңдың пәк үндер кетер аймалап,
Жүргегінді тербетеді жайлап ақ.
Отырасың, отырасың шалқыған.
Алуан түрлі отырасың ой қамап.

Сөз табылмас қүйге жетер, асылы,
Жеткізе алмай келеді адам ғасыры.
Домбыраны жүргегімен баураган,
Қазағымның күй болар ма ғашығы?!

Білдік пе жеті санның қасиетін?
Қалдыран ұлылардың өсіметін.
Адамдар осы санмен бір жасайды,
Күші бар құдіретті өсіретін.
Аспан да жеті қабат – адамға арман,
Бар жеті кереметтер замандардан.
Жан біткен сыйынады осы санға,
Өткенде талай жеті қамалдардан.

Жүреміз жеті құнмен қадам басып,
Улкенге жеті дүркін амандастып.
Қағбаны да шығамыз жеті айналып,
Жеті жүртпен қанымыз араласып.

Жеті түспен жанамыз әсемденіп,
Жеті түске қараймыз әсерленіп.
Көзіміз жеті түске қуанады,
Жоғалып бойымыздан кесел желік.

Жеті дыбыс жүркітіледі,
Жеті нота жаратар ән-күйлерді.
Әлемді жеті дыбыс аяласа,
Тербеліп планета сән қүйге енді.

Жеті жасқа жетіпті Айгүліміз,
Білеміз тұғандығын қай құн біз.
Қаңтар айы мінгендеге құттына
Ақ қармен асып-тасып байлығымыз.

Адамға іздептірген боран ықты,
Осылайша ақ қарға оралыпты.
Әзі-аппак, жаны-аппак, періштені
Дүниe бір жалт қарап қол алыпты.

Ибалы кірді Айгүл мектебіне,
Бір белес қосылғандай көктеміне.
Сол құн ата-анаңы мерекелен,
Көнілдің гүл жиһазын төкпеді ме?!

Шалқары балалардың осында екен,
Тұлпары ақыл-ойдың көсліген кең.
Жанардан осы жерде күн күлімдел,
Манаштың таусылмас кен төсінде екен.

Айгүлім байлан қанат құмарына,
Құйынды күлкі күйті құлағына.
Шаттықтың тәңізіндегі толқын тулап,
Айналған білім өмір ұранына.
«Әліппе» алғашқы үн иманында,
Мұғалім дайындаған сыйларында.
Дүниe дыбыстары еселене
Сылдырын жүйкесіне құйғанында.

Жайдары жүздер гүлден жайрандаған,
Жайнатып бәрін қалай қойған ғалам.
Табиғат ойлап-ойлап кереметті,
Айгүлдің алдына алып жайған заман.

Қарады мұғалімдей ұлылыққа,
Оралып тәрбиелі жынылыққа.
Өмірдің магынасы кемелдене,
Айналды жылы жүрек нұрғы құтқа.

Сыныптан сынып асып ілгерігे,
Санаңың сүсүн қондың тіндеріне
Үйнен бастау алған домбыра-өнер,
Шыңдалды уақытпен жүлде өріле.

Сыныптың алды болды білімінде,
Білімнің шешек атты ғүл қунде.
Пәндерден бағалары қасиетті
Санаңды әр сабактан ұлы жүлде.

Көрінді балаларға өнерімен,
Аз ғана өнерінің көлемімен.
Аз ғана әзірінше күйлерімен,
Қосылған домбыраға өлеңімен.

О жанған қөздерінде бұлдыршіндер,
Согады қеуделерде мың дүрслідер.
Ниеті үлбірекен қиялдарда,
Жап-жарық алтын сауле күн күлсін дер!

Қуткендей кереметті жайласын-ақ,
Жандары жадырайды жаймашақ.
Мұғалім дайындаған атаулы күн,
Тұрғандай барлығына алда сиңа.

Ортаға салмақ бәрі өнерлерін,
Қайтапал жаттап алған өлеңдерін.
Қуантапақ сыныптасты қаумалаған
Аз ғана бөлме толы көрмерменін.
Мұң екен мұғалімнің қас қағуы,
Концерттің хабарланды басталуы.
Оқылды Абай ақын жазған өлең,
Мәнерлеп сыныптың бір жас дарыны.

Шырқалды ән, кезектесіп тақпактар да,
Ұқсайды шапалақтар ат шапқанға.
Өнерін көрсетпекші әр шәкірттің
Жаздері үқсағандай от жаққанға.

Жүзуде балдырғандар, еркін кешіп,
Ұмытлыған тұғызыққа тереңдейін.
Білімнен үйліген сан қырмандар,
Жүркетерін талаппен жаудырғанда.
Әр сыныпта үзіліп кітаптарға
Көздерін ұзақ-ұзақ талдырғандар...

Білімді болашағы – бақыттары,
Елінің сәндендірер жаһұттары
Әркайсы ақыл-оймен атыларлық
Жанартай ол да келер үақыттағы.

Әр адам уылжыған көктемінде,
Жүзеді мұхит – білім мектебінде.
Ұлпілдеп қауырыны талабының
Жетердей қиялымен көкте қүнге.

Теренін тұңғыш сезіп дүниенің,
Көтөре үмтүлады нұрлы иегін.

Дыбыста мол құдірет құпиялы,
Көшөртін немесе өшіретін.

О да бір қазба байлық таусылмайтын,
Аянбай ар шыңдайтын, жан шыңдайтын.
Төңкеген алапатты әуеziмен,
Арқалы алыптарша аршындаитын.

Қайсар үн адамдардың жүйкесінде,
Атойлар төбіріне миң шешімге.
Жолында миллион саз есіледі.
Дыбыстың от жалындан пілтесінде.

Саз есілер наизағай ойнаганда,
Саз есілер қазаның қайнаганда.
Сөз есілер жибек жел үйнен,
Айдын көл аққұлары тойлаганда.

Өзеннің саз ойнайды ағысынан,
Кийкітің дүркіреген жарысынан.

КҮЙ ШАДЫШАСЫ

(поэма)

Бір шақта домбырасын үкілеген,
Айгүлім шықанында, бүкіл елең
Тоқталды, емірепе тыңдармандар
Дүйнен отырғандай күтіп арең.

Зерлекен комзолы да, көйлегі де,
Сәукеле, жалтыраған түймелі де.
Ііліп сәлемдесті тыңдарманға,
Қиялы шырқағандай күй қөгіне!

Күйлердің сыңырлatty бірнешеүін,
Іңтықтар қандырғандай қүйге шөлін.
Кішкене бөлме ішін аралады
Жағымды құлақтарға бір кесем үн.

Мақтаулар алаулаған жатты естіліп,
Риза пәк көнілдер ақ қөсіліп.
Таусылмай еселене соғылды қол,
Кеткендей дәні толы қап тесіліп.

Айгүлім салынғандай алақанға,
Керемет болды құрмет балапанға.
Осылай айқара ашып дарын кірді
Мектептей білім толы ақ отауға.

Мақтау мен қасиет бар сәл атақта,
Кенелтер көнілінді шарапатқа.
Кетесін қанаттанып шалқып, тасып,
Риза бол жайлы сез мараматқа.

Саулемен көтөріледі шын атағы,
Жеміс те шуақ күннен гул атады.
Шынайы енбекін терін токкен
Адамдар жылы сөзді үншады.

Жақсыға жақсы назар арнап тынар,
Жақсыға жақсы үмітін жалап тұрар.
Берілген бағалардан кетпей асып,
Сезіндер іштей ғана салмақтылар.

Мадақтау қабылданар сәнімен,
Сіңіс жүркетерге мәнімен.
Жүгірген су бетімен майда жеден
Байытып ағар су да бабымен.

«Айгүл» деп мектеп іші жақырықты,
Жып-жылы лебіздер ән қылышты.
Жасаған күні кеше тұңғыш адым
Күйшілік өнерімен таң қылышты.

«Мектеп – кеме, білім – төңіз» дегендейін,
Айнымай ақын жазған өлеңдейін.

Алдынан мың құбылып ғажайыптар,
Ілінер демеүіне бір иенін.
Жадырар құпиялар «әліппемен»
Жүздіре алыстаға алып кемең.

Ілгері үмтүлдіріп шылдауда-ау,
Тоқтамай құштарлықпен сана асығын.

Жүздері қызықтардың мол ашылып,
Біреуінен дара шығып.
Бағыты талмастайын шұтлады-ау,
Тоқтамай құштарлықпен сана асығын.

Нұр қандаі, көслиді талап қандаі?
Өлшеулі алғы қүннен санат қандаі?
Екінің үшіншілдегі тағат қалмай,
Жеткізеген қияларға қанат қандаі?!

Өмірдің мектеп деген – шамшырағы,
Адамның мектеп деген – нәр сынағы.
Білімнің дариясынан сүсіндаған
Адамзат арманың нар шынары.

Ақыл мен мейірімнің жазар аты,
Қаланған асыл тастан таза заты.
Алдында осы ғажап ғұламаның
Борышкер елдің әрбір азаматы.

Ісінен өшпейтуғын мұра қалар,
Тұрғызған санадағы мұнаралар.
Сүйгендей мектебінің қабырғасын,
Тәжім ғына бас.

Назары елеңдемей құла дүзге,
Құмартып самалдағын бұлақ үнге.
Қазақтың көң даласы туна қалып,
Құлағын тоса білген мұғалімге.

Шықлаған қөкейінен алыс арман,
Түсіріп сарайна жарық шамнан.
Отырар мектебінде тұңғыш рет
Үстаздан Әбү Насыр дәріп алған.

Қашаннан ғылым, өнер ағайынды,
Тысынан алып шығар талы нұрды.
Тап-таза жанаң саздың әрбіреуі
Жаңаша сайратады талайынды.

Сол үннің білген бабам қасиетін,
Айттын әуе зетіп өсіметін.

Толысып жайнай өсіп сылдыраған
Бидайдың сабағынан, тары үшынан.

Жылқының шүркіраған дауысында,
Шілденің сонау сағым ағысында.
Шәйнектің қайнауында мосыдағы,
Тезектің лыпты қаққан жаңында.

Сұлудың сылқының қағып күлгентінде,
Арамен ағашынды тілгенінде.
Қалған отынның тез жану үшін,
Шоғынды ошақтағы үргенінде.
Ән салған көлігінің дөнгелегі,
Ойынды сазыменен мың бледі.

ТӘУЕЛСІЗДІК КҮНДҮЛҮКТАРЫНЫң ===== ТАҒЫЛЫМЫ =====

Осыншама толағай табысқа қол жеткізу дің кілті халқыныздың даналығы, үл-қызыныздың саналығы, жанқиярлық енбекі мен Тәуелсіздігіміздің мәнгі символына айналған Елбасының төккен тері дер едік. Ендігі міндет – қуатты елге айналу, кемелдікке қол жеткізу, үлттық жаңа болмысынызды қалыптастыру. (А.С.Қыдыршаев, Д. Ж. Танзенов. Жолдау өзегі – үлттың жаңа болмысын қалыптастыру // «Уш қоңыр» газеті, №37, 11 қыркүйек 2020 жыл, -1-бет). Осы орайда ҚР Президенті Қасым-Жомарт Тоқаев: «Тоталитарлық кезеңде үлттық, құндылықтарымыздан, тілімізден, діліміз бен дінімізден айрылып қала жаздадық. Оның бәрі Тәуелсіздіктің арқасында халқыныза қайта оралды. Бірақ үлт пен ел ретінде сақталып қалу үшін бүгінгі және болашақ үрпақ жаңа сын-қатерлерге дайын болуы керек», - дей келе: «Тамырынызды берік сақтауымыз қажет. Үлттық болмысыныздан, төл мәдениетіміз бен салт-дәстүрімізден ажырап қалмау – барлық өркениеттер мидай араласқан аласапыранда жұмылып кетпеудің бірден-бір кепілі», - деп тұжырымдайды.

Расында да, бүгінгі Тәуелсіздік құрдастары ел тәуелсіздігін ешбір дәлелді қажет етпейтін аксиома сының көрді. Десек те, Тәуелсіздік құндылығы жадына біржола шегеленіп, мәнгі сақталуы үшін өскелең үрпақ оның қадірін білу тиіс. Себебі бостандық бізге оңайлықпен келген жоқ. Осы жолда ата-бабаларымыз небір зұлмат замандар мен қанқұйлы наубеттерді басынан өткеді. Олай болса, бұл ретте жас үрпақтың тарихи санаы айқын әрі берік болуы жолында кешенді іс-шараларды қолға алу қажет-ақ. Осы ораидә Ел Президенті: «Көркем және деректі тарихи туындыларда мемлекеттілік және мемлекетшілдік идеясы әрдайым көрініс табуы қажет. Біз кезінде елге қызмет етудің озық үлгісін көрсеткен Алаш қайраткерлерінен тағылым аламыз. Олар өткен ғасырдың басында тәуелсіздік идеяларын халық арасында дәріптеуге зор еңбек сіңіріп, азаттық жолында құрбан болды. Тәуелсіздігіміздің мерейтойы аясында осындай біртуар тұлғаларды еске алып, олардың мұрасын жастарымызға және бүкіл әлемге паш етуіміз керек», - деп жазады. Одан әрі: «Биыл әйгілі Желтоқсан оқиғасына 35 жыл толады... Азаттықтың алғашқы қарлығаштары – Желтоқсан қаһармандарының азamatтық ерлігі лайықты бағасын алғып, жоспарлы түрде насихатталуы керек», - деп түйеді. Сөзіс, аксиомалық мәселе тек қана үлттық мұdde түрғысынан жазылған шежіре ғана үрпақ санаын оятып, үлттың жадын жаңғыруға зор мүмкіндік берері даусыз.

Президент мақаласында егемендігіміздің мәңгілік үштаған Алтайдан Атырауға, Алатаудан Арқаға дейін кең кесілген байтақ жеріміз, анының ақ сүтімен бойымызға дарыған қастерлі тіліміз және барлық қызындықтан халқымызды сүріндірмей алып келе жатқан береке-бірлігіміз екенін қозғай келе, осы үш құндылықты қөздің қарашығында сақтауды баса айтады. Бұл ретте Мемлекет басшысы: «Аумақтық тұгастығымызға күмән келтіріп, тату көршілік қатынастарға сына қақысы келетін кейбір шетел азаматтарының арандатушылық іс-әрекеттеріне ресми және қоғамдық деңгейде тойтартыс бере отырып, ағартушылық жұмыстарын ұстамдылықпен жүргізген жөн. Біз үлттық мұддені аспен де, таспен де қорғауға дайын болуымыз қажеттігін тағы да баса айтқым келеді», – деп шегелейді.

Қазақстан Республикасының Президенті Қасым-Жомарт Тоқаев: «Еліміздің басты нышандарының бірі – мемлекеттік тіл. Қазақ тілін, шын мәнінде, бүкіл халқынызыды біріктіруші факторға айналдырудың барлық құқықтық тәсілдері және көпілдіктері қалыптасты. Мәселе – ниетте. Ниеттің дұрыс болуы қазақ тілін менгергісі келетін адамдарға да, осы мақсатқа жетуге жағдай жасайтын Үкіметке де байланысты... Мемлекеттік тілді білу – Қазақстанның әрбір азаматының парзызы», – деді аса өзекті мәселе. Тұрасын айтсақ, тілдің қадірін білмеген кімнің қадірін білмек. Әрине, тіл мәселесіне қатысты бұрын-соңды ешкім айта қоймаған тың ой айту оп-оңай шаруа болмас. Өзімізге салсақ, бұрын айтылған ойды қайта-қайта қаузауға құмар емеспіз. Десек те, алдыңғы кезекте айтыла тұрса да, қолға алынуы кешеуілдеп жатқан, жұзеге асуы әлі де үйлесіңкіремей тұрған, не көзден таса, көңілден қалыс қалыңқырап жүрген кейір кезек күттірмес қомақты мәселелерге акцент беру орынды. Әсіресе, Ел Тәуелсіздігінің 30 жылдығы қарсаңында мемлекеттік тілге қатысты бірқыдыру елдік мәселелерді тілге тиек ету заңдылық іспетті. Мәселен, осы орайда қолымызға жаңа Қазақстанның жастарына арналған «Менің 100 кітабым» кітапханасы сериясы бойынша Қазақстан Республикасының Тұнғыш Президенті – Елбасы Нұрсұлтан Назарбаевтың «Ақыл-парасат кітабын» қайтара алдық. Еңбекте «Тәуелсіздік – тәуекелі тұратындардың еншісі» тақырыбында Елбасымыздың үлт Тәуелсіздігі туралы 45 пікір-тұжырымы, ал мемлекеттік тіл хақында «Ұлттық сана ұлттық тілмен қалыптасады» тақырыбында 135 тұжырымды қағидалары топтастырылып оқырманға ұсынылған. Бұл – «көсем-қызында, шешен-жынында» дегендей, Елбасымыздың Ел Тәуелсіздігі тұсындағы, яғни, сандаған жылдар бойы алуан жағдаяттар белесінде қорытқан толайым түйіндері. Бұл аз емес. Енді осы 180 толымды түйін таратыла-таразыла-на өз шешімін табуы тиіс. Бастысы осы 180 толағай тұжырым бүгінгі саналы жаңа үрпақ санасына егілу тиіс (Назарбаев Н.Ә. Ақыл парасат кітабы. Алматы, RS; Халықаралық Абай клубы, 2015. -316 бет). ҚР Тұнғыш Президенті Н.Ә.Назарбаев: «Тәуелсіздік – тарихтың мәңгілік бөліп берген еншісі емес, халықтардың мамыра-жай өмір сүруіне берілген көпілдік те емес: аңғал болмағанымыз азбал», деп бастайды. Орынды айтылған сөз – орнына қағылған шеге. Тыңдалмаса – сөз жетім. Ендігі кезекте дуалы ауыз кеудесін кере айтылған мәңгілік мәмілені әрбір үлт үрпағы саналы тұрғыда жан жүргегімен үфатындан етуіміз қажет. Одан әрі Елбасы: «Тәуелсіздік – тәуекелі тұратындардың еншісі»,–деп бекіте түседі. Шынында да, тәуекелі тұратындардың ғана қолы жетпесе, Тәуелсіздік киел бола ма? Азаппен, арпала-лыспен келмесе, Азаттықтың құны бола ма? Оңайлықпен келсе, оның қадір-қасиет бола ма? Қадірі жоқ, нәрсе қолда ұзақ тұра ала ма? Бүгінгі үрпақ Ел Тәуелсіздігінің қадірін жете сезіне ме? Біздіңше, бұл сауалдар бойынша бір кісідей терең ойлану өз алдына, осы жолда әр кез

қамдану керектігі айқын. Қуанарлығы – Тәуелсіздік алған сәтten бастап Қазақстанның өзінің бірде-біr қадамымен, іс-әрекетімен немесе тіпті біrде-біr сөзімен өнірлік және жаһандық қауіпсіздікке нұқсан келтірген мемлекеттің біrегей үздік өнегесі түрғысында әлемге таңылуы жан дүниенде марқайтады. Елбасымыз: «Тәуелсіздікке қол жеткізгеннен ғорі, Тәуелсіздікті мәнгі үстап қалу одан әлдеқайда қыны. Бұл – әлем кеңіstігіндеге ғұмыр кешкен талай халықтың басынан өткөрген тарихи шындық. Өзара алауызық пен жан-жаққа жөнсіз тартқан берекесіздік талай елдің тағдырын құрдынға жіберген», -деп саралайды. Демек, Тәуелсіздік Түн тігуге қаншалықты қажыр-қайрат керек болса, оны құлатпай сақтап қалуға да соншалықты қажыр-қайрат керектігі айдай анық. Сондай-ақ, Тәуелсіздіктің тұғырын бекемдей тусы жоғында баса салмак салар мәселелордің озі біr саналы түрде, жүрттың барлығы үшін бала жастан басталуы, үйимдық және әдістемелік жағынан қамтамасын етілуі тиіс. Елімізде тұратын әрбіr азаматтың осындағы ғылыми көзқарастың қажеттілігін айқын үғының қолдарына дау жоқ. Қысқасы, жақсылықта, жамандық, тілден. «Тіземнен сүріндірсең сүріндір, тек тілімнен сүріндірме» демей ме атам қазақ. «Аз сөйлер де, көтындар қас асылдың баласы» деп Махамбет бабамың айтқандай, үлт Тәуелсіздігін кемелдендіру, ел көсегесін көгерту, тіл мәртебесін арттыру жолында үлтжандар үлдардың ісі бітер ме. Бүгінгі таңда сөзден жаңылық ізден адасатын реттім жоқ. Себебі небіr қын да күрдеме кезеңдерде үлтты қожыратпаудың қуатты қаруы болған қазақ тілі – бүгінгі өмірімізде де үлтты тұстаңдырудың таптырmas тегеуірінді тетірі.

Сондай-ақ, Мемлекет басшысы бағдарламалық аудио-кітаптың құмындағы мақаласында: «Бізді қай заманда да қызынан

шындар. Несөнә, халық, айта, қашан да қалып айтаптыны рас қой. Бабалар сөзине сүйенсек, тілін білмеген түбін білмейді. Елбасы айтпай ма: «Бойында қаны бар, намысы бар әрбір азамат: «Енді тәуелсіздікті қалай кемелдендіреміз, елдің көсегестің қайтсек көгертеміз?»!» деп ойсанасын қамшылауы керек» деп. Демек, бүгінгі оқутарабие жұмысын осы бағытта аса сақтықпен саналы турде өрбиту қажеттігі күн тәртібінен түспеуі тиіс, тіпті бұл бағыттағы кешенде жұмыстарымызды еселеп арттыру қажет, үлттық дәстүрге айналдыру шарт. Қолға тиген киел Тәуелсіздігімізді сақтау жолында еліміздің әрбір азаматы ойлануы тиіс. Бейқамдыққа, аңғалдыққа жол жоқ; Тексіздік – тілсіздікten. «Тілі бар халық – халық, Тілі жоқ халық – балық» демей ме атам қазақ. Қазақтығымыз – қасиетіміз. Қазақтығымыздың басты белгісі қазақша сөйлеу емес пе. Ұлт Үстазы Ахмет Байтұрсынұлы: «Жиырмасыншы ғасырға шейін түрік тілін аздырмай асыл қалпында алып келген, тіл турасындағы абырай мен алғыс қазаққа тиісті», -деп жазады. Тіл қаруы – сөз. Тіл – әдел басы. Демек, ағайын-ау, сөзің-өзің емес пе. Ендеше, бүгінгі қоғамдағы тіл тазалығын сақтауды ескеру, сөйлеу мәдениетінің құлдырауына мысқал да жол бермеуге баса басымдық жасау – парыз іс. Осы бағыттағы соны зерттемелерді, тың талдамаларды қаржылай қолдана – кейінгі үрпаққа қажет мол қор жасауға алғышарт; Тіл – ақылдың өлшемі. Елбасы айтады: «Қазақ тілі – ғажап тіл. Оның болашағы да ғажап. Тек оны насиҳаттай білуіміз керек. Ғажап тілді азап тіл сияқты етіп көрсететін оқулықтардан құтылуымыз керек» деп. Демек еліміздегі мектеп оқулықтары тілінің сапалығы да – бүгінгі аса

ер салдырған, тұтастық туын қолға қайтадан алдырған кімдер еді? Қасиетті бабаларымыз – Төле би, Қазыбек би, Әйтеке би еді» деп. Сондай-ақ, «Ел ебелек емес, ер көбелек емес» деп, аузымен құс тістеген қаһарлы қалмақ ханының алдына тайсалмaston шығып, «Біз қазақ деген мал баққан елміз, Ешкімге соқтықтай жай жатқан елміз. Елімізден құт қашпасын деп, Жерімізді жау баспасын деп, Найзамызға үкі таққан елміз. Жау аяғына басылмаған елміз, Ешбір дүшпашан басынбаған елміз, Басымыздан на-мыс асырмаған елміз...» деп келетін халық сөзін айтқан 15 жасар Қазыбек сынды үлт үлlyn еске алайық. Бұл ел рухын шындал, халықтық қаһармандықты ширықтыру бағытындағы жүйелі жұмыстардың әлі де молынан қажеттілігін айғақтайды. Демек, тіл мәселесі – аса күрделі де жауапты мәселе. Асырғатын да, аптығатын да, тіпті ретін тауып саяси үпай жинап қалатын да жер бұл емес. Бұл орайда науқаншылдықта да орын болмауы тиіс. Басқалардан қалып қоймайық, деп қазірше қолдан келмейтін, тек қоғамды ауре-сарсанға түсіргеннен басқа ештеңе бермейтін жартыкеш жарымжан жоспарларды, баянсыз бағдарламаларды қою керектігін басты кредит тұтпасқа болмас. Жалпы білім беру, ағарту, тілді үйрету, менгерту, тілдік дағды қалыптастыру мәселелері ғылымда салған жерден бола қалмайды, алдын ала эксперимент нәтижесінде ғана ғылыми негізделіп, өрісі қеңеймек. Олай болса, тілді оқып-үйрену мәжбүр ету арқылы емес, М.Өтемісов атындағы БҚМУ РБО, 2019 -84-87-6.б.)

Жаңа Тәуелсіз мемлекеттің негізін қалаушы, оны бірлігін қамтамасыз етуші, ел Атазаңын, адам мәзірлік қызы мен бостандығын қорғаушы Қазақстан Республикасының Тұңғыш Президенті - Елбасы Нұрсұлтан Назарбаевтың «Ақыл-парасат кітабына» ең бірлігі халықтары 60 ой-толғам енгізілген. Бір ғажабкы олардың әрқайсысы – асыл афоризм, кесек алтын ойдың үзігі дерлік дүниелер. Елбасы ой-толғамдарына бойласа айтсақ, бақ та, тақ та таласқанға бұйырмайды, халықтың іс тек жарасқанға бұйырмак. Бақсақ, біздің бабаларымың тірі болуы үшін бір болған, ендеше біз ірі болу үшін біз болуымыз керек. Тек бірлесіп қана, бүкіл халықтың күшін жігерін біріктіріп қана алға баса аламыз. Қазақ елінің Тұңғыш Президенті Н.Назарбаев: «Егер де халықтың бірлігі болмаса, отансүйгіштік жанқиярлығы болмаса, бұл жер де, қазақ халқы да, Қазақстан да тәуелсіз емес болмас еді», -деп орынды ой қозғайды. Тұрасын айтсаң, ауызбіршілік жоқ, жерде ешқашан үлттық идеялар жүゼнде асқан емес. Бұл орайда да Елбасы: «Қазақты еш уақыттың сирттән жау аялған емес, ала алған да емес, қазақ, әлсіресе алауыздықтан әлсіреген, күшесе, бірлікten күшейгенде», «Бабаларымыз өзгелердің төріне шығу үшін өзі де мемлекеттің мандарына қақ төрден орын беріп, құрмет көрсеткен» деп ой қорытады. Олай болса, еңсесін биік елдікке енгізу кеткен ғана топырақ шашады. Өз халқын сүйетін адам, енгізу кеткен ғана топырақ шашады. Өз халқын сүйетін адам, енгізу кеткен ғана топырақ шашады.

жұртына жақсылық тілеген кісі өзге халықтарды ашындырмайды, өз үлттын ешкімге қарсы қоймайды.

Анық білеріміз – егер қандай да бір ел тұрақтылықтан айырылса, онда күллі жаһандық тыныштыққа қауіп төнгені. Бұл ретте тұрақтылық саяси мәселелерді шешудің күшке негізделмеген тәсілдеріне көбірек сүйенгендеған сақталмақ. Бұған қоса айтсақ, «популизм» «этнопопулизм» деген ұғымдар бар. «Популизм» латын тілінен аударғанда «populus» деген сөз, халықтың құқығы мен мұддесі үшін құрес дегенді білдіреді. Популизм – жекелеген адамдар тобының, кейбір басшылардың, адамдардың көңіл-күйлерін қалыптасқан жағдайларға байланысты өз мұддесіне пайдалануы. Заманауи саяси лексикондағы «популизм» түсінігі көп жағдайда саяси күрестердегі тактикалық әдістердің құралдарын анықтауда, көшпіліктің қоғамдық санасының апелляциясына байланысты жиі қолданылады, максимализм және саяси шешімдерді бірыңғай бейімдеп қабылдауда да қоғамдық өмірде көрініс береді. Ал «этнопопулизм» ұғымы ұлттық ділге (менталитетке) бағыттала таразыланады. Бұл реттегі Елбасы түйіндері де ойлантпай қоймайды. Мәселен, Елтұтқасы: «XXI ғасырда елдерді ұлы және қосалқы, бастауыш және еруші елдер деп бөлу өркениеттілік тұрғысында мұлде ескірген. Үстемдікке ұмыту инерциясы прогрессе апармайды. Ол планетамызың жекелеген елдер мен аймақтарын жаһандық әдамзат шеткәндей калдыру қаупін

жаһандық дамудан шетқақпай қалдыру қаупін туғызады. Бұл – баршамыз үшін де тығырық», – деп жазады. Бүгінде айқыны популистер саяси үпай жинау үшін ештеңеден тайынбайды. Ең бір қасиетті ұғымдарды да саудаға салады. Олар адамдардың үлкен үәделерге, даңғаза ұрандарға оңай иланатындықтарын да жақсы біледі. Қоғамның небір күрделі мәселелерін оп-оңай шешіп тастауға уәде береді. Ал ондай жол көбіне-көп біреу-ақ: өз халқынды жүррттың бәрінен де артық халық, деп ұғындырып, оны басқаларға қарсы айдан салу. Ал этнопопулизм – демократиялық қоғамның денесіне шыққан безеу емес, дерпт. Онымен ұдайы күрестеп болмайды. Ол жағдайға байланысты тез өзгеріп тұрады. Қоғамды одан әрі жетілдіргенімізде де қыр соңымыздан қалмайды. Мұндай кесапатпен әкімгершілік жолмен де, идеологиялық жолмен де күрестіп, көп ештеңе бітіре алмайсың. Онымен күрестің жалғыз жолы – адам материалиның сапасын жақсартуға күш салу. Бүгінгі әлем төртінші өнеркәсіптік революция дәүіріне, технологиялық, экономикалық және әлеуметтік салалардағы терең және қарқынды өзгерістер кезеңінде қадам басуда екенін ескерсек, жаңа технологиялық, қалып біздің қалай жұмыс істейтінімізді, азаматтық, құқықтарымызды қалай іске асyrатынымызды, балала-рымызды қалай тәрbiелейтінімізді түбегейлі өзгертерін ойланбасқа болмайды. Олай болса, ұлт әлеуетін арттыру үшін мәдениетіміз бен идеологиямызды одан әрі дамытуға тиіспіз. Рухани жаңғырудың мән-маңызы нақосында. Бүгінгі таңда өз тарихын, тілін, мәдениетін біletін, заманына лайық шет тілдерін менгерген, озық, әрі жаһандық көзқарасы бар қазақстандық – қазіргі қоғаммыздың идеалы. Біз XXI ғасырдың жаһандық, картасында ешкімге үқсамайтын, дербес орны бар ұлт ретінде «Жаһандыға заманауи қазақстандық мәдениет» жобасын іске асyrуға тиіспіз. Құллі әлем бізді қара алтынмен немесе сыртқы саясаттағы ірі бағстамаларымыз-

Асылы, жақсылықты жадында сақтай білген елдің рухы қашан да биік. «Әткенге қарап, ертеңінді түзөу» өсінетін ұстансақ, өткеннің өнегесі баға жетпес байлық, еkenін танимыз. Осыны жадында тұтып, тарихтан тағылым ала білген халқымыз Тәуелсіздік дәүірінде татулық пен бірліктің, тыныштық пен тұрақтылықтың арқасында талай келеп толағай табыстарға кенелуде. Берекелі бірлігімізді қөздің қарашибында сақтай алсақ, мерекелі тірлігімізге төнетін қауіп жоқ. Ең дұрысы, елдік тұтастықça жік түсіретін, ағайын арасын сұбыттың қадамдардан аулақ болу жөн. Ал рухы бійк тұлғаның рухани құндылықтарға терең бойлайды білген, тұла бойына ауадай сіндіре білген, құнарлы нәр іспетті

ұялата білген тұлғаның осы үдеден табылары анық. Қысқасы, атапған мәселелердің қай-қайсысы да – елдің елдігін, ертеңін ойлай айтылған мәселелер. Президент айтқандай, бұлардың бәрін де қазақтың қанына сіңген қасиет – келеп істі ақылдастып бірге шешу дәстүрін де жалғастыра береміз... Қандай жағдайда да елімізде, ең алдымен, адамның құқығын толығымен сақтауға негізделген заң мен тәртіп болуы керек. А나рхия мен жүгендіздік жақсылыққа апармайтыны анық. Бүгінгі ХХІ ғасыр – білім мен біліктік дәүірі. Қазірге кезеңде де «Адам баласы адам баласынан ақыл, ғылым, ар, мінез деген нәрселермен озбақ. Онан басқа нәрсеменен оздым ғой демектің бәрі де – ақымақтық» (Абай). Ел Президентінің мақала соңындағы: «Біз не істесек те, бәрін келер үрпақ үшін жасаймыз. Ең ғажайып ерліктер Отанға шексіз сүйіспеншіліктен туындастыны сөзсіз. Шын отансүйіштік дегеніміз – жалаң ұран тастау емес, еліне халқына қызмет ету. Адам баласы дүниеге

емес, еліңе, халқына қызмет ету. Адам оласын дүниеге патриот болып келмейді... Тәуелсіздік үшін нағыз курес күнделікті еңбекпен, үздіксіз әрі дәйекті елдік саясат-пен мәнгі жалғасады. Осы жолда «Тәуелсіздік бәрінен қымбат!» деген бір ауыз сөз мәнгі ұранымыз болуға тиіс», - деген түйіні әбден қолдарлық, үлкеніміздің де, кішіміздің де әркез ескерер ба-
сты кредитомыз болуы тиіс.

**Абат ҚЫДЫРШАЕВ,
М.Өтөмісов атындағы
Батыс Қазақстан
университетінің «Рухани
жаңғыру» институтының
директоры, педагогика
ғылымдарының докторы
профессор**

профессор

ӨНЕР МЕНІҢ ӨМІРІМ

Өмірін өнермен өрнектеген Қарағандылық талантты суретші Мұстафин Бейбіт ағымдағы жылдың қаңтар айында 60 жасқа толып отыр. Осы мерейлі мерекемен талантты суретшінің күттіқтағымыз келеді. Мұстафин Бейбіт Ермекулы қөптеген аймақтық, республикалық, халықаралық және шет ел көрмелеріне қатысқан. 1961 жылдың 18 қаңтарында Қарағанды қаласында туып есken, 1994 жылдан Суретшілер Одағының мүшесі, Мәдениет қайраткері. 1983 жылы Жезқазған педагогикалық институтын оқып бітірген. 1983-1994 жылдар аралығында Жезқазған педагогикалық институтында қызмет жасап, кейіннен Е.А.Бекетов атындағы Қарағанды мемлекеттік Университетінің бейнелеу өнері және дизайн кафедрасының менгерушісі қызметтің атқарды, доцент.

Алғашқы туындыларының өзінде-ақ жеке шығармашылығына тән және кейін келе дамып, өзіндік сипаттағы ие болатын аса маңызды қасиеттердің айқын аңғарылатынын айта кету керек. Ол қасиеттер, ауезді үйлесімділік талғам, түстердің классикалық

Жаңа ғасыр табалдырығынан аттаған кәсіпкөй суретшінің туындыларының сезімге үргыш, жанжақты, ерекше бояулы және де күрделі тақырыптары, өнер иесінің самғауы биік, арман-қиялға толы, нағыз шеберлікті танытатын ерен ерекшелігімен айрықша.

тұтастығының асерінен халық дәстүрімен терең байланысқан болмысы түрінде көрінеді. Суретшінің біздің Қарағанды облыстық бейнелеу өнері музейінің қорында бірнеше жұмыстары бар «Қонақ күтү», «Республика алаңы», «Шалқыма концерт залы», «Шілдехана жарышсы» бұл туындылар жаңа да жарықын ізденістердің басы іспеттес.

Сезім байлығы, дарын-даралығы, ойшылдық тереңдігі арқасында рухани іс-арекеті жүзеге асатын талғампаз суретшінің талай туындылары, сарқылмас жаратылыс жұмбағын, тіршілік тынысына терең мән-мағына дарытатын жаңа түр, жаңаша ою-өрнек, бояуымен қанатын кең жақады деп уміттепеміз.

Бейбіт Ермекулы жан-жақты суретші бүгінгі

кунде ол мұсін өнерімен де айналысып жур. Қазақ халқының қайталанбас тұлғасы, біздің үлттық мактандышмызы, дауылпаз ақын, қазақ әдебиетінің негізін салушылардың бірі, мемлекет және қоғам қайраткері Сәкен Сейфулиннің өр тұлғасын Нұра ауданының Киевка кентіндегі орнатылған ескерткіштің авторы Бейбіт Мұстафин болатын. (2012ж. Қазан).

Сәкен-қазақтың елдігінің, ақындығының, ақыл-парасаты мен сұлулығының белгісі. Сәкен сынды аты анызға айналған алыптың өмірі-мәнгілік өмір, оның тыныдырған ісі, артына қалдырған мұрасы-бүгінгі және келер үрпаққа өшпес өнеге.

2020 жылы Ұлы Абайдың 175-жылдығына орай Қарағанды облысы, Абай қаласында Ұлттымыздың Ұлы үстазы Абай ескерткіші ашилды. Бул ескерткіштің де авторы Бейбіт Мұстафин. Шағын шаһардың шырайын енгізіп тұрған үлттық ұлы тұлғасының тұғыры биік мұсіні шынында да асқақ рухтың айғағындағы әсер қалдырады.

Мемлекет басшысының «Рухани жаңыру» бағдарламасының басты өзегі өткеннің өнегесін бағамдау, оның қасиеті мен киесін жас үрпақтың санағына сізіру екендігі белгілі. Осы тұрғыдан алғанда, қазыналы қала төрінде қазақ халқының ұлы ақыны Абай ескерткіштің ашилуды-барша қала халқы үшін тарихи маңызы бар айтулы оқиға екенін сөзсіз.

ішінде арнағы құрылған комиссияның қорытындысы бойынша Б.Мұстафиннің жұмысы лайық деп танылған.

-Бұл сәулеттік туынды арқылы біз еркіндікке үттулы идеясын, buquerque жыраудың хандарға ақылшы,

халқына басшы болған өр рухты өжет тұлға екенін көрсеткіміз келді-дейді ескерткіш авторы Бейбіт Мұстафин.

Ия, Бейбіт Ермекулы бұдан да басқа бірнеше хас батырлар мен еліне еңбегі сіңген өр тұлғалы азаматтардың бейнесін сомдаған талантты мұсінші.

Сөз соңында Бейбіт Ермекулын мерейтойымен құттықтап Зор денсаулық, ұзақ ғұмыр, ырыс пен ынтымақ, бақыт пен береке және сарқылмас шығармашылық шабыт, отбасына амандық, шығарышындағы әрқашан биік болғай деп тілегіміз келеді.

Суретте Б.Мұстафиннің Қарағанды облыстық бейнелеу өнері музейі қорындағы туындылары.

